DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
YAYINLARI

DİYANET DERGİSİ

DİNÎ, İLMÎ, EDEBÎ, MESLEKÎ
AYLIK DERGİ

İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşlerini
Fiilen İdare Eden Sorumlu Müdür
M. SAİM YEPREM
Diyanet İşleri Başkanlığı
Derleme ve Yayın Müdürü

Ayyıldız Matbaası A.Ş.
17 75 92 - 17 25 24 Ankara

Mizanpaj
Grafik Stüdyo S 17 00 26 - Ankara

MART - NİSAN 1975
CİLT: XIV — SAYI: 2

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ALLAH VE
RASÛLÜNE
İTÂAT EDİN.
BİRBİRİNİZLE
ÇEKİŞMEYİN.
SONRA
KORKU İLE
ZAAFA
DÜŞERSİNİZ.
KUVVETİNİZ
GİDER.
BİR DE
SABIR VE
SEBAT EDİN.
ÇÜNKÜ ALLAH,
SABREDENLERLE
BERABERDİR.
(el-Enfâl: 46)

KÂ'B B. ZÜHEYR VE KASÎDE-İ BÜRDE

Osman KESKİOĞLU

Mekke'nin fethinden sonra İslâm'ın nûru, bütün Arabistan'a yayılmaya başladı. O zamana kadar İslâm'a karşı gelmekte direnenlerin başları eğildi. İslâm'a karşı gelmek ve onun Peygamberi aleyhinde şiirler söylemek gafletine düşen **Kâ'b bin Züheyr** adındaki şâirin de artık ayakları suya erdi, gerçeği anladı. Çöllerde bile kaçacak yer bulamadı. Hiçbir kabîle onu arasına almıyordu. İstenmeyen bir adam olmuştu. Kardeşi müslüman olmuştu. Kâ'b'a bir haber saldı: "Gel, Peygamber'e teslim ol" dedi. Bunun üzerine Kâ'b Medîne'ye geldi. Hz. Peygamber'in huzûruna çıktı. Kusurunu îtiraf etti. Af diledi. Hz. Peygamber de onu affetti. Kâ'b, şâirlerin adedince Hz. Peygamber'i öğen bir kasîde hazırlamıştı. Peygamber'in huzûrunda onu okudu.

بانت سعاد فقلبی الیوم متبول

diye başlayan bu kasîde, Arap edebiyâtında **Kasîde-i Bürde** diye anılır. Kasîdede Suâd adını verdiği sevgilisinin hasretinden duyduğu elemleri ifade eder, onun güzelliğini, onun peşinde nasıl koştuğunu anlatır. Sonra sözü Hz. Peygamber'e getirerek O'nun yüksek meziyetlerini anlatır. Kasîdede yer yer hikmetli sözler vardır.

Hz. Peygamber'den af dileyerek O'nun huzûruna geldiğini söyler:

"Nasîhat ve ibret dolu Kur'ân'ı sana veren Allah, hidâyet bahşeder" diyerek mühlet ister.

"Peygamber dünyâyı aydınlatan bir meş'aledir. Şerri kesip atmak için çekilmiş Allâh'ın kılıçlarındandır" der.

Şâir bu beytini söyleyince, Rasûl-ü Ekrem'in bu çok hoşuna gitti, yanında şâire verecek bir şey bulunmadığından sırtındaki hırkasını ona âtiye olarak verdi. Bundan dolayı **Kasîde-i Bürde** dendi. Bu hırka, Emevî halîfelerinden Muaviye tarafından şâirin veresesinden kırk bin dirheme satın alındı. Sonra Abbâsîlerin eline geçti. Mısır'ın fethinden sonra Yavuz Sultan Selim tarafından mukaddes emânetler ile birlikte alınıp İstanbul'a getirildi. Hâlen **Topkapı Sarayı'nda Hırka-i Saâdet Dâiresi**'nde muhafaza olunmaktadır. Arap edebiyâtında İmam Busîrî'nin;

أمن تذكر جيران بذى سلم
مزجت دمعا جرى من مقلة بدم

diye başlayan bir kasîdesi vardır ki, ona **Kasîde-i Bür'e** denir. Yanlış olarak buna Kasîde-i Bürde diyerek, bâzıları iki kasîdeyi birbirine karıştırır. Hattâ matbu nüsha üzerinde bile Kasîde-i Bürde yazılmıştır. Her iki kasîde üzerinde durulmuş, onlara nazîreler, şerhler yazılmıştır. İmam Busîrî'nin bir de Kasîde-i

Hemziye'si vardır. Bu da Hz. Peygamber'in medhi, vasıfları hakkında en güzel olan kasîdedir. Peygamber'in sevgisi ile gönülleri doldurmaktadır.

كيف ترقى رقيك الأنبياء

diye başlar. Arap edebiyâtında meşhur kasîdeler çoktur. Bunlardan Endülüs Mersiyesinin tercümesini vermiştik. Şimdi de Kasîde-i Bürde'yi sunuyoruz. Kasîde-i Münferice, Nûniyye, Emâli, Lâmiyetü'l-Arap, Lâmiyetü'l-Acem, Lâmiyetü't-Türk gibi kasîdeler de sıra beklemektedir.

KASİDE-İ BÜRDE TERCÜMESİ

Suâd, uzaklara gitti. Kalbim, şimdi çok üzgün; âzat kabûl etmiyen bağlı bir köle gibi onun izinde.

Suâd, artık yok; ayrılık sabahı inleyen bir ceylân gibi sürmeli gözlerinin mağrur ve müstağnî bakışlariyle yâdellere göçtü.

Önden bakılınca ince belli, arkadan görünüşü ise tombul idi. Boyu ne uzun ne de kısaydı.

Gülümsediği zaman parlayan kar gibi beyaz dişleri, sanki her an şerbetle ıslanırdı.

Bu ıslaklık, çakıllı geniş vâdiden sızan pınarların, kuşluk vaktinde esen şimâl rüzgârlariyle serinleşmiş suları gibi saf ve berraktı.

O latîf ve berrak suyu bulandırabilecek her şeyi, rüzgârlar süpürüp atar; etrafındaki bembeyaz tepeleri, gece bulutlarından süzülen bol yağmurlar tertemiz yıkardı.

Suâd sözünde dursa, va'dini yerine getirse, hele öğüt dinleseydi, daha çok güzel olurdu.

Fakat, o öyle bir huyludur ki, işi gücü âşıkını üzmek, aldatmak, vefasızlık ve dönekliktir. Onun mayası böyle yoğrulmuş.

Suâd hiçbir zaman bir hal üzere kalmaz; gulyabani gibi renkten renge, şekilden şekle girer.

Onun, verdiği sözde duracağını sanmak, suyun kalburda kalacağına inanmak gibi olur.

Onun vaadlerinden sakın ümîde kapılıp da mağrur olma; çünkü ümitler, rüyâlar şaşırtıcıdır.

Suâd'ın verdiği sözler, Urkub* adındaki yalancının atlatmalarına benzer. Onun vaadleri ancak asılsız şeylerdir.

Umarım ve dilerim ki sevgisi benden uzaklaşmasın. Amma, vuslatına erebilecek mi, hiç de zannetmiyorum.

Suâd, şimdi öyle bir yerde bulunuyor ki, oraya ancak en asîl yürük gibi develerle varılabilir.

Evet, şimdi onun bulunduğu yere varabilmek için, iri cüsseli, süratli yürüyüşlü, yorulmak bilmeyen develer gerekir.

Öyle develer ister ki, terlediği vakit kulaklarının arkasından sular boşansın, izleri belirsiz ıssız çöl yollarını seve seve aşabilsin.

(*) Urkub, uzun vâdeli sözlerle daima aldatan ve savsaklayan bir yalancının adıdır. Aldatmak ve atlatmakta mesel olmuştur.

Bakışları, görünmez ufukları delsin. Eşinden ayrılmış vahşî bir sığır gibi keskin gözleriyle çölün kızgın sert yollarını, kum tepelerini geride bıraksın.
Suâd'a yetişecek devenin gerdan ve ayaklarının kuvvetiyle cüssesinin tenâsübü en soylu damızlık develerden bile üstün olmalıdır.

Kalın ve uzun boynu, iri çehresi, geniş böğrü ile yapısı erkek deveyi andırmalıdır.
Onun deniz kaplumbağasından daha parlak olan derisini, güneşte kalmış azgın keneler bile örseliyerek zayıf düşürememeli.

Dağ gibi heybetli, anası, babası temiz soydan, amcası, halası aynı tohumdan, uzun boylu, çevik yürüyüşlü olmalı.
Hattâ öyle semiz ve tombul olmalı ki, parlak derisi, göğsüne ve uyluklarına tırmanmak isteyen kenelerin ayaklarını kaydırmalı.

Yürürken bacaklarından etler fırlamalı, ön bacakları tombul, göğüsünden iki yana fırlamış temiz bir yaban merkebi gibi atılışı serbest olmalı.
Gözleriyle gerdanı arası, başının yular takılacak yeri ile çenesi katılıkta bileği taşını andırmalıdır.

Hurma dalı gibi uzun tüylü kuyruğu, memesinin üstünden sarkmalı, meme uçlarını incitmemelidir.
Öyle çevik ve hafif bir tempoda yürümeli ki mızrakları andıran sert ve ince bacaklariyle ayaklarını da basıp kaldırması bir olmalı.

Deve halinden anlayan bilir kişiler böylesini yumru burnu ile kulaklarından tanırlar; asâletini uzunca yuvarlak çehresinden anlarlar.
Böyle bir deve demirden ayaklariyle çakılları yerinden fırlatır; sert taşlık tepeleri ayağına deri mahfaza takmadan rüzgâr gibi geçer.

Yolda coşup terlediği vakit, çölün kızgın serapları altında örtülü kalan ufk derelerle tepecikleri ön ayaklarının çevik hareketleriyle yorulmadan aşar.
Kertenkelenin o parlak güneş altında yanan sırtı külde pişmiş ekmeğe döndüğü günlerde dahi o yılmadan koşar.

Öyle bir sıcak günde kervancı, yolculara dinlenmelerini tavsiye ettiği ve siyah çekirgeler bile taşlar altına gizlendiği vakitlerde dahi yorulmak bilmez.
Günün sıcaklığı artınca yürüyüşü de başkalaşır. Ön ayaklarını süratle değiştirerek çırpınması, tıpkı çocuğunu kaybetmiş uzun boylu orta yaşlı bir annenin kollarını çırparak dövünmesine ve onu gören diğer çocuksuz kalmış kadınların da aynı tahassürle o anneyi taklit etmesine benzer.

Evet, yürürken o çırpınmalar, ilk yavrusunun karahaberini alınca aklını kaçıran yaslı bir annenin elleriyle göğsünü yırtması gibidir.
O, iki eliyle çarpa çarpa göğüsünü yırtarken, üstünü abşını da parçalar.

Şimdi Suâd'ın hicranı yetişmiyormuş gibi iki tarafa söz götürüp getiren rakipler bana diyorlar ki: Ey Ebû Sülmâ'nın oğlu, sen artık kendini ölmüş bil.
Güvendiğim dostlardan her kime başvurdumsa, biz seninde uğraşamayız, başının çaresine bak, dediler.

Ben de onlara dedim ki: O halde beni serbest bırakın, Rahmân olan Allah, neyi takdir etmiş ise o olur.
İnsanoğlu uzun yıllar yaşasa da, günün birinde, sırtı kambur tahtaya binecek değil midir?

Bana haber gönderdiler; Allâh'ın Peygamberi sana ağır ceza verecek diye söylediler; ben de O'nun kapısına bağışlanacağımı umarak geldim.

Allah Rasûlü'ne özür dileyerek geldim; çünkü Allah Rasûlü yanında mâzeretler kabûl olunur.

İlâhî hidâyeti ile, içi öğütler ve en yüce hakîkatlerle dolu Kur'ân'ı sana indiren Allah için, bana mühlet ver.

Beni rakiplerimin dedikodusu ile hırpalama; hakkımda pek çok söylentiler olmuşsa da o derece suçlu değilim.

Şimdi öyle bir makamda bulunuyorum ki, burada gördüğüm ve işittiğim şeyleri bir fil görüp işitseydi muhakkak titrerdi. Burada beni ancak Allâh'ın izniyle Peygamber'in affına nâil olmaktan başka bir şey kurtaramaz.

Ben de, Yüce Peygamber'e karşı hiçbir itirazda bulunmadan, sağ elimi O'nun adâletli eline uzatıyorum; şimdi söz O'nun sözüdür.

Amma kendisiyle konuştuğum zaman, bana; sen suçlusun, sen sorumlusun, diyecek olursa, nazarımda en heybetli manzara bu olacaktır.

Çünkü bu yüce arslan, Asser* mevkiinde yer yer sıralanan arslan yataklarının iç kısmındaki muhteşem yurdunda hüküm sürmektedir.

Bu öyle bir arslandır ki, erkenden ava çıkar, çifte yavrusunu parça parça yerlere serilmiş insan etleriyle besler.

Kendi emsâliyle cenkleştiği vakit de, hasmını yerlere sermedikçe meydanı terketmeyi nefsine haram sayar.

Onun heybetinden çölün yırtıcı arslanlarının sesi kısılır. Onun dolaştığı yerlerde insanlar dolaşamaz.

Onun yaşadığı vâdide gücüne, kuvvetine güvenen nice babayiğitlerin silâh ve elbiseleri paralanmış, kendileri kurda kuşa yem olmuştur.

Şüphe yok ki, Rasûlullah, dünyâyı aydınlatan, şerri kesip atmak için çekilmiş Allâh'ın keskin kılıçlarından bir kılıcıdır.

Kureyş'ten ileri gelenler arasında cömert ve fedakâr bir zümre, Mekke vâdisinde İslâm'ı kabûl ettikleri vakit, sözcüleri onlara, buradan göçün dediler.

Onlar göçtüler, ancak çarpışma sırasında zayıf, silâhsız ve müdafaasız olanlar yerlerinde kaldılar.

Evet onlar din gayretiyle başları havada gezen koçyiğitlerdir. Zırhları Dâvûd'un harpte işleyip giydiği demir gömlektir.

Uzun ve parlak zırhlarının sağlam ve metin büklümleri, ayrık otlarının halkaları gibi biribirine geçmiştir.

Mızrakları düşmana saplanırken asla şımarmazlar; bir yenilgiye uğradıkları zaman da üzüntü duymazlar.

Yürüyüşleri asîl ak develer gibi pervasızdır. Bu kahramanlar ancak yiğitçe saldırışları ile kara yüzlü düşmana yüzgeri ettirmeleri sayesinde kendilerini korurlar. Yaralandıkları vakit ancak göğüslerinden vurulurlar. Onların ölüm denizlerinin dalgalarından korkuları yoktur.

(*) Arslanı bol olan sık ormanlık yer.